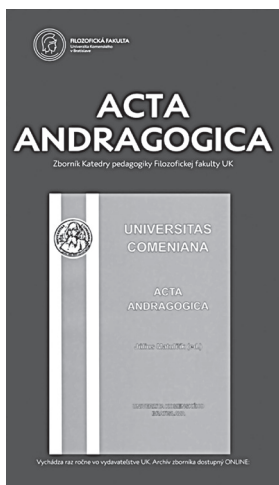

Аніщенко Олена Валеріївна,
доктор педагогічних наук, професор
завідувач відділу андрагогіки
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
ORCID iD: 0000-0002-6145-2321
anishchenko_olena@ukr.net

АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ ДЛЯ ДОСЛІДНИКІВ І ПРАКТИКІВ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

(рецензія на збірник праць «ACTA ANDRAGOGICA»

(8/2023, Július Matulčík (ed.), Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Bratislava (Slovensko) («АНДРАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ», 8/2023, за ред. професора Ю. Матульчика, Університет Коменського у Братиславі, філософський факультет, Братислава, Словачька Республіка)

На сучасному етапі розвитку суспільства безперервна освіта як загальноосвітня тенденція актуалізувала посилення ролі освіти дорослого населення. Власне освіта дорослих усвідомлюється як важливий чинник суспільного поступу, що сприяє забезпеченню конкурентоспроможності держави та її громадян. Передусім ідеться про найбільш тривалий період у житті людини та надважливий складник її

ціложиттєвого навчання.

2023 року європейський науково-андрагогічний простір збагатився ще однією важливою подією – вийшов друком восьмий випуск збірника «ACTA ANDRAGOGICA» (<https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/kped/kpraveda/actaandragogica/acta-andragogica-roc-8-2023/>). Означений щорічник є академічним періодичним виданням, ініційованим викладачами філософського факультету Університету Коменського в Братиславі (Словачька Республіка). Беззаперечно важливе значення має те, що на сторінках збірника оприлюднюються результати фундаментальних і прикладних наукових пошуків у сфері освіти дорослих. З огляду на зазначене вище, логічною є адресованість видання не лише представникам академічної громадськості, а й іншим фахівцям, які працюють в означеній освітній сфері.

Ознайомлення зі змістом публікацій збірника «ACTA ANDRAGOGICA» (8/2023) дає підстави для

висновку щодо актуальності презентованої авторами проблематики в контексті актуалітетів розвитку суспільства, що навчається, політики активного і здорового довголіття. У запропонованому словачькими науковцями збірнику праць викладено проміжні результати дослідницького проекту за грантової підтримки VEGA Міністерства освіти, науки, досліджень і спорту Словачької Республіки № 1/0293/21 «Медична освіта дорослого населення». В опублікованих статтях презентовано результати першого етапу виконання проекту, що має на меті обґрунтування теоретико-методологічного підґрунтя для виконання емпіричних досліджень з медичної (санітарної) грамотності дорослих.

Вивчення статей цитованого збірника обсягом майже 200 сторінок дозволяє зануритися в проблематику медичної (санітарної) грамотності дорослих. Зазначимо, що у світі посилення уваги до порушеної проблеми відбулося в період пандемії COVID-19 і триває донині, адже медична (санітарна) грамотність населення є одним із ефективних засобів боротьби із захворюваннями і важливим чинником, який впливає на якість життя людини, зміцнення й відновлення її здоров'я. Наукові дослідження свідчать про те, що люди з високим рівнем медичної грамотності переважно більш здорові, вони частіше користуються послугами та інформацією з профілактики захворювань. Для цієї групи громадян, порівняно з людьми з низьким рівнем сформованості означеної грамотності, характерні більш низькі показники госпіталізації та кращі показники здоров'я. Водночас низький рівень медико-санітарної грамотності зумовлює зростання витрат на охорону здоров'я, створюючи своєрідний «економічний тягар» для суспільства та

є основною причиною фінансових втрат для системи охорони здоров'я. Для України проблема розвитку медичної (санітарної) грамотності дорослих набуває особливої актуальності в умовах повномасштабної російсько-української війни, у якій росія намагається знищити український народ усіма можливими і неможливими способами.

Рецензований збірник містить шість значних за обсягом авторських тематичних публікацій. Безперечним позитивом опублікованих у збірнику статей є комплексний підхід до аналізу порушених проблем. Опубліковані праці вирізняються науковістю, ґрунтовністю й широким тематичним спектром джерельної бази – використаних авторами публікацій документів і матеріалів.

У своїх дослідженнях науковці зосередили увагу на ключових проблемах, пов'язаних зі здоров'ям людини, медичною (санітарною) грамотністю та медичною просвітою різних категорій дорослого населення.

Висвітленню питань щодо сутності здоров'я, значення біопсихосоціальної моделі здоров'я, що ґрунтується на міждисциплінарному зв'язку біології, психології і соціально-екологічних чинників, присвячено дослідження *Любіци Аргалашової (Lubica Argalášová)*. Науковцем також проаналізував поточну демографічну ситуацію і стан здоров'я населення Словачької Республіки, а також обґрунтував доцільність упровадження певних заходів у рамках охорони та зміцнення здоров'я громадян.

Вплив економічних і соціальних чинників на фізичне та психічне здоров'я людини проаналізовано *Любославою Сейчовою (Luboslava Sejčová)*. Дослідивши закордонний досвід вивчення психічного здоров'я, автор також наголошує на важливості врахування психосоціальних чинників, які сприяють посиленню схильності дорослих до певних видів захворювань.

Проблеми формування медичної грамотності, санітарної компетентності людини, які є ключовими чинниками здоров'я, висвітлено у статті *Ярмили Кристової (Jarmila Kristová)* і *Зузани Слезаквої (Zuzana Slezáková)*. Дослідницями, зокрема, акцентовано увагу на діагностичному інструментарії дослідження медико-санітарної грамотності людини, а також на необхідності розроблення та впровадження стратегій просування медичної грамотності поміж дорослого населення.

Окремі аспекти здоров'я в контексті освіти дорослих проаналізовано в публікації *Анни Мазаланової (Anna Mazalánová)* і *Вероніки Кітової Мазаланової (Veronika Kitová Mazalánová)*. Спираючись на результати досліджень з психології здоров'я, науковці привернули увагу до проблеми профілактики і зміцнення здоров'я дорослого населення в контексті концепції медичної освіти дорослих як складника освіти впродовж життя. Отримані виконавцями досліджен-

ня результати увиразнюють уявлення про стан медичної грамотності окремих вікових груп дорослого населення Словаччини.

У статті *Юліуса Матульчика (Július Matulčík)* систематизовано підходи експертів до сприйняття здоров'я, здоров'язбережувальної компетентності особистості, а також освіти і навчання для підтримки та збереження здоров'я дорослих в Австрії і Німеччині. Дослідник зазначив, що підходи до сприйняття медико-санітарної санітарної освіти та навчання зумовлені конкретними умовами країн, інституційною базою та суб'єктами освітньої взаємодії. Результати здійсненого науковцем теоретичного аналізу дали підстави для висновку про необхідність поширення просвітництва медико-санітарного спрямування, зокрема серед дорослого населення, в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

На узагальненні результатів часткових емпіричних наукових пошуків з санітарної грамотності різних груп дорослого населення в Україні сфокусовано науковий пошук *Олени Волярської (Olena Voliarska)*. Автором зокрема проаналізовано результати досліджень щодо здоров'язбережувальної компетентності дорослих в Україні, охарактеризовано типові проблеми, пов'язані зі здоров'ям українських респондентів тощо. Цінними є висновки автора щодо актуальних напрямів підтримки здоров'я різних категорій дорослих в Україні, сприяння розвитку компетентності дорослих щодо здоров'я в Україні шляхом упровадження ефективної комунікації, практик неформальної освіти в контексті пріоритетів ціложиттєвого навчання.

Не викликає сумнівів прогностичний потенціал представлених у збірнику авторських матеріалів, пов'язаний із науковим обґрунтуванням передбачуваних змін в освіті дорослих, що дозволить створити, зокрема, здоров'язбережувальні моделі андрагогічно орієнтованого навчання, що передують освітній практиці.

На наше переконання, результати наукових пошуків, викладені авторами в наукових публікаціях на шпальтах збірника «ACTA ANDRAGOGICA», сприятимуть посиленню ціннісного ставлення до здоров'я дорослих, а також активізації освітньої, просвітницької діяльності медико-санітарного спрямування з розвитку медичної грамотності різних категорій дорослого населення на індивідуальному, регіональному та державному рівнях. Одержані виконавцями дослідницького проекту «Медична освіта дорослого населення» результати сприятимуть конкретизації поняттєво-термінологійного апарату дослідження, удосконаленню положень щодо концептуальних ідей розвитку освіти дорослих, слугуватимуть підґрунтям для подальших теоретичних і прикладних наукових пошуків у сфері освіти дорослих.

Отримано 15.11.2023 р.